

Роберт Фіцо відвідав Україну

6 лютого 2014 р. в Києві з одноденним робочим візитом перебував Прем'єр-міністр Словацької Республіки Роберт Фіцо на чолі урядової делегації, до складу якої ввійшли Міністр закордонних справ та європейських питань СР Мілан Лайчак і Міністр економіки СР Павол Павліс. В ході візиту Роберт Фіцо зустрівся з найвищими посадовими особами України.

Глава Уряду СР Р. Фіцо мав зустріч з Президентом України Петром Порошенко, в ході якої сторони обговорили питання двостороннього співробітництва.

У ході переговорів Президент України П. Порошенко подякував словацькій сторо-

ні за реверс газу та поінформував про зміст переговорів з Канцлером Німеччини А. Меркель та Президентом Франції Ф. Оландом стосовно врегулювання конфлікту на сході країни, які, за його словами, були успішними. Глава Української Держави також запропонував включити Україну до Вишеградської четвірки, яка могла б стати угрупованням країн вже у форматі В-5.

Зі своєї сторони, Р. Фіцо підтримав європейську інтеграцію України, зазначивши, що словацька сторона спроможна підвищити обсяги постачання в реверсному режимі газу до України. За його словами, не зважаючи на складну ситуацію, ведуть-

ся також роботи з реалізації проекту будівництва на території СР ширококоліїної залізниці.

У ході візиту словацька сторона передала Україні гуманітарну допомогу вартістю в 700 тис. євро. Із цієї суми 230 тис. євро припадають на ліки та медичні препарати і одяг для Українського Червоного Хреста. Міністерство оборони України отримує з цієї суми гуманітарну допомогу у вигляді ліків, технічних засобів та одягу на суму 470 тис. євро.

У переговорах у Києві брав участь Надзвичайний і Повноважний Посол України в СР Олег Гаваші.

▲ Під час бесіди. Виступає голова Спілки українських письменників Словаччини Іван Яцканин.

Зустріч з нагоди перших книжок

НЕДАВНЯ СУЧАСНІСТЬ СТАЄ ІСТОРІЄЮ, а історію треба знати

Спілка українських письменників Словаччини організувала 05. 02. 2015 року в Центрі української культури в Пряшеві зустріч своїх членів та прихильників з приводу 65-річчя виходу з друку перших двох книжок українських авторів Чехословаччини: «Слово гнаних і голодних» Федора Лазорика та «Бельє облака» Івана Мацинського, які – обидві – вийшли в Пряшеві у 1949 році.

наголосив на великому значенні наведених фактів в тодішньому культурному житті українського населення Словаччини. Доцент Люба Бабота підкреслила важливість подібних починань для розвитку післявоєнного життя українського населення. Поет Ілля Галайда згадав про формування своєї національної орієнтації під впливом учителів: росіянина Любимова та українки Остапчук. В подібному плані висловлювалися також інші учасники зустрічі, яких було в залі понад сорок.

Атмосфера зустрічі вказувала на кілька цікавих моментів: багато фактів нашого недавнього життя стають поступово фактами історії і стає все менше тих, які були прямими учасниками тодішніх подій. Тому слід приділяти належну увагу недавньому нашому культурно-національному життю, бо дедалі буде важче безпосередньо оцінювати його, а слід буде вже опосередковано «вивчати» окремі факти та явища як справді історичні події без їх прямих учасників. Саме тому слід активізувати весь культурно-освітній процес життя українського населення Словаччини, хоча саме сьогодні нема необхідних умов для такої активізації. Сучасна політика по відношенню до нашої національної меншини в СР йде якраз шляхом постійного зменшення дотацій, тим самим

▲ Обкладинка поетичної збірки Федора Лазорика «Слово гнаних і голодних».

Зі вступним словом про ювілейні видання виступив голова Спілки українських письменників Словаччини Іван Яцканин, який подав загальну оцінку книжок та їх тодішнього сприйняття. Детальний аналіз художніх особливостей видань та їх культурно-освітнього значення зробив поет Йосиф Шелепець. Проф. Михайло Роман розповів про вплив названих книжок на нього тоді і пізніше. Ми підкресливали значення наведених книжок як документу, що свідчить про намагання обох авторів продовжувати в довоєнному розумінні завдань літератури. Поет Мілан Бобак підкреслив значення названих книжок для нашого літературного процесу та закликав частіше організувати подібні зустрічі для обговорення різних аспектів нашого літературного життя. Академік Микола Мушинка показав обидві аналізовані книжки та інформував про масовий тираж обох книжок (по 1 500 примірників кожна) та про їх поширення в усі бібліотеки українських сіл та всі «руські» школи Пряшівщини. Михайло Шкурла

▲ Збірка Івана Мацинського «Бельє облака».

шляхом обмеження можливостей. Проте саме така ситуація посилює потребу згадуваної активізації всіх галузей нашого культурно-національного життя.

Юрій БАЧА.

Переговори урядових делегацій України та Словаччини

06.2.2015 р. у Києві відбулися переговори делегацій Кабінету Міністрів України та Уряду Словацької Республіки під головуванням Прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка та Прем'єр-міністра Словаччини Роберта Фіца.

У ході переговорів з боку А. Яценюка було висловлено вдячність Р. Фіцові та Уряду Словаччини за «стійку і дуже дружню позицію по відношенню до України».

Під час зустрічі сторони обговорили питання співпраці в торгівельно-

економічній, енергетичній сферах та прикордонне співробітництво, а також питання європейської інтеграції України.

У рамках переговорів були підписані українсько-словацькі міжурядові та міжвідомчі документи.

Виставка київської художниці

Центр української культури в Пряшеві був відкритий 25.10.2013 року. З того часу тут майже кожного тижня проходять різні зустрічі, бесіди, презентації книжок, змагання і т.п. Центр став одним

3.2.2015 року в Центрі було відкрито чергову виставку – на цей раз київської художниці Наттели Овсієнко «Мелодії весни». Виставку відкрив заступник голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан. До слова він запросив художницю Наттелу Овсієнко (нар. в 1961 р. в сибірському місті Омську). З нагоди виставки вона сказала: «Малюю в дуже хорошому настрої, у мене нема сумних робіт, бо коли сідаю малювати, то я дійсно щаслива». На виставці показано переважно пейзажі і натюрморти. В свою чергу, менеджер Федір Лизанець (Ужгород) поінформував, що це перша виставка художниці в Словаччині. Наступні відбудуться в Угорщині, Польщі, Чехії, Австрії, Франції.

У вернісажі взяли участь гості, серед них – завідувачий сектором закордонних відносин Обласного інформаційно-методичного центру культури в Ужгороді Іван Тужеляк, директорка Закарпатського обласного державного українського музично-драматичного театру ім. братів Шерегіїв Любов Оленчук та художник-модельєр Марія Купарь.

Виставка потриває до кінця лютого 2015 року.

-мі-

▲ Під час відкриття виставки. Зліва: Павло Богдан, Наттела Овсієнко, Федір Лизанець.

з тих осередків в Пряшеві, в яких майже регулярно проходять виставки картин українських художників. Для прикладу згадаймо, що вже під час відкриття Центру відбулися виставки картин трьох українських художників – Василя Когутича, Володимира Ларіонова і Юрія Боднара. В 2014 році було відкрито виставку Юрія Боднара в ширшому контексті на персональній виставці. Згодом відбулась презентація робіт дванадцятих закарпатських художніх фотографів. Влітку 2014 року тут відбулись виставки картин Наталії Студенкової і Віталія Либи. Пізніше в Центрі були показані гравюри київських художників на мотиви творчості Тараса Шевченка. Тут же глядачі могли оглянути Шевченкіану з приватної бібліотеки Миколи Мушинки.

▲ Наттела Овсієнко. «Літо в Карпатах». Полотно, олія, 2013.

Ювілей історика

(До 85-річчя з дня народження Андрія Ковача)

Серед культурно-освітніх та наукових діячів русинів-українців Словаччини ХХ – ХХІ сторіччя Андрію Ковачу (нар. 9.2.1930 р. в с. Рокитовець Межилабірського округу) належить почесне та визначне місце.

Його життя складалося так, що після закінчення в 1962 році Університету ім. Коменського в Братиславі з червоним дипломом в спеціалізації історія і географія його було запрошено працювати викладачем кафедри історії прашівського Філософського факультету УПІШ, де попрацював аж до виходу на пенсію 1995 року і де прожив чимало найкращих, найплідніших років свого життя. Тут він став доцентом, кандидатом історичних наук, заступником декана по науковій частині Філософського факультету УПІШ, членом Наукової ради факультету, атестаційної комісії Ректорату УПІШ, членом габілітаційної комісії, науковим керівником багатьох майбутніх кандидатів історичних наук, членом експертної комісії Словацької академії наук з написання історії Чехословаччини, членом експертної комісії при адміністрації Уряду СР з питань національних меншин тощо.

Незважаючи на велике педагогічне, суспільно-політичне навантаження знаходив час і на науково-дослідну роботу. Написав наукові монографії, студії, рецензії і публіцистичні статті, виступав по радіо, часто доповідав на наукових конференціях, семінарах, на різних зборах, працював в архівах Чехословаччини і колишнього Радянського Союзу. Брав активну участь у вітчизняних і міжнародних конференціях чи з'їздах істориків.

Його виступи в пресі, на зборах, конференціях завжди викликали інтерес, бо він піднімав у них наболілі питання, мав на меті інтереси свого народу, не боявся вступати у полеміку на захист історичної правди. Належав до запальних речників. Його інтересували зокрема питання історії русинів-українців, Другої світової війни та повоєнної Чехословаччини. Діапазон його публікацій дуже широким.

рокий: від суто фахових питань історії русинів-українців Словаччини та історії Чехословаччини взагалі до загальноісторичних проблем. Своєю науковою ерудицією зайняв почесне місце серед таких істориків, вихідців із нашого краю, які досліджували історію русинів-українців Чехословаччини та взагалі повоєнної ЧСР, як І. Байцура, Т. Байцура, М. Барновський, Ю. Бришкар, І. Ванат, П. Гапак, Л. Гараксим, М. Гайдош, М. Данилак, І. Кремпа, М. Сополіга, В. Франко та інші.

Особливо хочемо звернути увагу на таку публікацію, якою є співавтором, як «Чому, коли і як», яка зазнала чотири видання (Прашів 2х, Київ, Ужгород). Заслужує на увагу і монографія «Кошицька урядова програма...» (Košícký vládný program. Program vlády Národného frontu Čechov a Slováků (1977), яка належала до одних з перших на таку тему і була позитивно сприйнята й оцінена істориками та науковцями і політичними колами. Робота ані в наш час не втратила свого значення. До оригінальних можемо зарахувати й такі роботи: «Тридцять років КСЧУ» (1982), «Регіональна історія для 1 класу середніх шкіл» (1991), «Українці в рядах Червоної Армії» (1966), «K politike Slovenskej republiky voči Rusinům na základe štátno-bezpečnostných spisov Šaríško-Zemplínskej župy» (1970), «Vzťah rolníckej a ukrajinskej otázky v severovýchodných okresoch východného Slovenska v rokoch 1944-1960» (1987), «Slovenská sloboda o deportáciách Židov v roku 1944» (1994), які свідчать про широкую палітру його інтересів. Деякі його праці вийшли і за кордоном.

Перу А. Ковача належить кілька сотень статей і заміток в українській пресі – «Нове життя», «Дружно вперед», «Дукля», в наукових збірниках КСЧУ чи Наукових збірниках МУК у Свиднику тощо. Часто був першовідкривачем у питаннях, які піднімав чи розробляв. Чимало статей написав про роботу наших учителів, партизанів, визволителів-свободівців, червоноармійців тощо.

Зберігаймо наші традиції

Пуйдяковиця – зустріч пуйдяків, уродженців Синицини, в Пряшеві стала вже традицією. Відбувалася вона наприкінці січня вже по шостий раз в ресторані «СОН». Чому пуйдяковиця? Тому що, як сказав на початку зустрічі її головний організатор Петро Бегені, – це зустріч тих, які говорять пуйду. А пуйду, пуйдем, пуйдем, пуйдемом говорять не тільки пуйдяки Синицини, але й земплінчани, шарішани, горегронці, чехи, поляки, горалі. Це означає, що пуйдяки – корінь слов'янства. Зрозуміло, що на зустрічі були гостями й такі, що розмовляють і на лиду. Потрібно було їх прийняти, тобто перехрестити до стану пуйдяцького, бо, як говориться про пуйдяків, вони мають тверді голови. Це вже виконав Петро Мохналь, який кожного тріснув палицею по голові і кожен був повинен випити кріпку домашнівки.

Пуйдяковиця організується в часі Нового року, або Богоявлення за юліанським календарем. Цьогоріч на відбулась 24 січня, декілька днів після Богоявлення, коли у нас є другий Святий вечір. Тому і розпочалась традиційно молитвою «Отче наш», благословінням та мноґолітієм. Після щедровечірньої гостини (часник, мед, мачанка, пероги й голубки) продовжувала народним гулянням за супроводу прекрасної капели «Албін», що грала до танцю в переважній

мірі народні пісні. Під час танцювальних перерв учасники балу співали пісні, яких на акордеоні супроводив Ігор Крета, а гуморним словом гуляння збагатили Араня (Марія Трішова). Після багатові томболи, про яку подбали щедрі спонсори: Фірма «М. Терек» з Великого Шариша, «Дентонет», д-р М. Стошек, В. Крушко, ОО «МОСТ-ГІТ» Й. Чокіна з Пряшева, Готель «Шомка» з Дрениці, пенсіонер «Зівка» – М. Галішин із Заважної Поруби, Курорт Раецьке Теплице та багато інших, котрим належить велика подяка від організаторів, забава продовжувала до пізньої нічної години.

▲ Частина учасників забави.

Нам приємно констатувати, що більшість його статей і досліджень не втратили свого суспільно-історичного та наукового значення ні сьогодні, бо він намагався об'єктивно, історично правдиво інтерпретувати, оцінювати окремі історичні факти.

Пишучи ці рядки про свого друга та однокурсника прашівської Руської учительської семінарії та колегу з Філософського факультету Андрія Ковача, згадалися наші спільні студентські роки (1946-1950) в семінарії, в яку походились з різних кутків нашого краю селянські хлопці і дівчата, які прагнули знань і наші вчителі нас у цьому підтримували та розвивали наші бажання, пригадались спільно прожиті роки на Філософському факультеті УПІШ (1960-1990), коли нам довелось торувати різні політичні, національні і наукові перепони, намагаючись зберегти чисту свідомість громадянина. Нелегке життя ми проживали, адже ми жили під час різних політичних режимів. Але гадаю, що нам обом вдалося зберегти свою честь і людську достоїнність.

Я радий, що маю такого друга, яким є Андрій Ковач. Використовую нагоду і вітаю його з прекрасним життєвим ювілеєм не лише від себе, але і від однокурсників учительської семінарії, від багатьох колег прашівського Філософського факультету, від імені учителів русинів-українців та культурних діячів, з якими довелось нам разом працювати.

Бажаю Тобі, Андрію, довгих років життя, міцного здоров'я, прекрасної осені життя, щоб Ти ще довго приноси радість дружині Юлії, доньці Каті, своїм внукам та й нам, Твоїм друзям.

Многа і блаґая Тобі літ! З роси і води!
Михайло РОМАН.

Традицією пуйдяковиці є те, що уродженці окремих долин: улицької, улянської, старинської і стаїнської та інші гості сидять за своїм одним спільним столом, як одна родина і радіють, що хоч би раз в рік можуть спільно зустрітись і порадуватись. Не мали б цю традицію взяти собі за приклад й уродженці інших районів, де живуть люди нашого роду? Наісто, й вони б дуже потішились. І коли учасники пуйдяковиці розходились в доброму і надміру спокійному настрої, то кожен тішився на дальшу пуйдяковицю через рік – 16 січня 2016 році, щоб разом відзначити Новий рік і таким чином зберігати наші народні традиції.

-ні-

Треба «мати міру» Глоса

Є серед нас немало таких людей, які майже всім незадоволені. Ну, добре, така у них вдача. Але якщо є ще й такі, які за кожну ціну хочуть вилити жовч на когось без огляду на факти, це вже треба назвати якимось інакше. Після того, як нас розділили (не без нашої участі) на дві, ніби самостійні національності, є й такі фундаменталісти в одній з них, які тих других хочуть стерти з поверхні землі. До їх «аргументів» належать твердження, що термін «русин-українець» – це гібрид, що такої національності не може бути, що українців сюди «принесли» комуністи, що тутешні люди, які називають себе українцями, крадуть культуру тутешніх русинів і т.п. Найновіше, за повідомленням програмного ведучого «Радіо Русин ФМ», співпрацівника Словацького радіо і прашівського кореспондента радіо «Лем ФМ», яке діє на території Польщі, сім русинських організацій і голова Круглого стола русинів Словаччини «загнали» протестний лист в адміністрацію Уряду СР, в якому вимагають, аби фестиваль, які організує Союз русинів-українців СР у 2015 році, не дістали фінансову підтримку. Не будемо зупинятися на факті, що троє з підписаних представників колись прямо працювали або співпрацювали з колишнім Культурним союзом українських трудящих, хоч і той факт не можна обминати, бо в заданому листі якраз це його автори закидають сучасним представникам Союзу русинів-українців СР, хоч ніхто з них в КСЧУ ніколи не працював.

Ініціатори листа-протесту «аргументують» Конституцією Словацької Республіки, конкретно статтею 12 та 34, абзац 3. Та здається, що автори листа, серед яких є і правник, найвищий закон республіки не дуже уважно читали. Хіба аж так поспішали, що не запримітили, що в третьому абзаці 34-ої статті, котра пря-

мо торкається прав національних меншин, говориться про порушення територіальної цілісності країни наслідком виконання прав національних меншин. Чи, може, і з такого тяжкого гріха нас хочуть обвинуватити? Але з контексту листа випливає, що автори, мабуть, мали на думці третій абзац статті 12, в якій говориться: «Každý má právo rozhodovať o svojej národnosti». А водночас на початку цієї ж статті написано: «Ludia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v práвах». Між іншим, Конституція СР, ні інші закони не містять перелік, ані точні назви окремих національних меншин.

Тож про що йде мова? Одна подібна ініціатива з «другого тaborу» була ще десь п'ять років тому, коли її автори вимагали змінити назву нашої організації, або взагалі припинити її діяльність. Тоді Міністерство внутрішніх справ СР ясно відповіло, що нема жодних підстав для такого кроку. Нова спроба випливає, мабуть, з того, що наперекір значній кількості різних організацій з прикметником «русинська», явних результатів їхньої роботи не видно. Як приклад може послужити їхнє шкільництво, де більше слів ніж учнів. Тому вони зосереджуються на антиукраїнстві, на організуванні «дубляжних фестивалів» чи на «викривання ворогів», що є стара тактика багатьох неспішних, між ними і комуністів, яких так критикую у своєму, повному жовчу, комунтарі до листа згадуваного автор.

Між іншим, він вже досить довго критикує «всіх і вся» – і червоних, і білих, і чужих, і своїх. Просто, мабуть, така неспокійна вдача. Але у всьому треба мати міру. І у виливанні жовчі. Бо може статися, що йому забракує і тої жовчі, яка все-таки потрібна для нормального травлення, а тим і для життя.

Павло БОГДАН.

Повернулися до юліанського календаря

Старий – юліанський календар оголошений офіційним календарем Польської Православної Церкви ще в минулому році, але саме в січні Нового 2015 року став переважно віхоу в житті багатьох православних віруючих Польщі.

Через 90 років більшість парафій у центральній і західній частині Польщі відсвяткували Різдво і Хрещення разом з Срусалимським Патріархатом, Грузинською, Сербською, Російською, Українською Православними Церквами, Святою Горою Афон – нарешті, разом з парафіями на сході Польщі, повернувшись до календаря, за яким жили численні покоління православних віруючих споконвіку.

Таким чином, на прохання віруючих Архієрейський Собор скасував рішення Собору від 12 квітня 1924 року про перехід на новий, григоріанський календар, і постановив повернутися до юліанського календаря.

Водночас, на тих парафіях, де є така необхідність, новий стиль може бути збережений.

На цьому місці додаймо, що в Чехословаччині в післявоєнний період органи державної влади безпеліційно змушували Православну Церкву переходити з юліанського календаря на григоріанський, з старого стилю на новий. Все це відбувалося в дуже болісний період – після заборони діяльності Греко-Католицької Церкви. Приймались різні міри для приборкання терпимій в Чехословаччині Православної Церкви. Її змушували святкувати церковні празники разом з Римом-Католицькою Церквою. Значна частина парафій, передусім у містах і в селах Південного Земпліна, поступово переходила на григоріанський календар. Тому що суттєву частину віруючих складала русини-українці, то цим були зроблені перші кроки для прискорення їх асиміляції і для втрати ними однієї з ознак їх ідентичності. На жаль, наша історіографія (у відповідності з офіційною) і досі обходить все це мовчанкою.

-мі-

У рамках співпраці між Закарпатською областю та Пряшівським і Кошицьким самоврядними краями Словачької Республіки та Собо-Сатмарським краєм Угорської Республіки, управлінням культури Закарпатської обласної державної адміністрації було підписано договір на 2014–2015 роки про творчу співпрацю національних меншин Союзу русинів-українців Словачької Республіки та української громади Угорської Республіки.

У рамках договору 2014 року художні колективи Закарпатської області України брали участь у таких культурно-мистецьких акці-

видавництва «Тітрапі» Ярослав Федишин. Присутнім був також журналіст Василь Бездзір.

28 червня народний фольклорний ансамбль «Іршава» та народний хор лікарів Іршавського районного будинку культури взяли участь у святкуванні днів kaštiela – Podvohorlatský folklórny festival у місті Снина Словачької Республіки.

13 липня 2014 року зразковий дитячий ансамбль народного танцю «Джерельця Карпат» Закарпатського обласного Будинку культури профспілок (художній керівник – заслужений працівник

резний взяв участь у 24 Фестивалі духовної пісні у Снині.

19 грудня в Стащині виступив колядницький колектив Ужгородського району та взяв участь у святі православного Миколая.

Акції відбулися за підтримки управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації. Підготовка та організація акцій здійснювалася Обласним організаційно-методичним центром культури.

Художні колективи області Берегівського, Виноградівського районів та міст Берегово, Мукачєво виступали в Угорщині.

Транскордонні зв'язки у сфері культури

як, які проводилися у Словачькій Республіці та Угорській Республіці та у країнах, де компактно проживають національні меншини:

12 січня народний фольклорний ансамбль «Іршава» Іршавського районного будинку культури взяв участь у колядницькому фестивалі у Снині.

14 січня Ірина Юрашук та народний дует «Рідна пісня» у складі Тетяни і Сергія Раховських взяли участь у святкуванні Старого нового року у місті Михалівці Словачької Республіки.

16 січня 2014 р. в Ужгороді відбулась зустріч голови Закарпатської організації Національної спілки письменників України Василя Густі з українським поетом Словаччини Міланом Бобаком з нагоди презентації його поетичної збірки «Бути птахом».

24 січня у Центрі української культури у Пряшеві було відкрито виставку творів художника Юрія Боднара.

Зразковий дитячий ансамбль танцю «Турянська долина» брав участь у святкуванні Маланки у Кошицях.

14–15 березня письменники Закарпаття взяли участь у міжнародній науковій конференції та урочистостях в Пряшеві з нагоди 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка за підтримки Генерального консульства України.

29 березня відбувся 24 конкурсний огляд з художнього читання жінок «Струни серця» Ірини Невицької у Свиднику. Учасники: директор Ужгородського районного будинку культури Леся Дубенко та учасниця художньої самодіяльності Ужгородського міського центру дозвілля – будинку культури Данієла Якобчук.

25–27 квітня у Пряшеві, Бардієві, Гуменному проходили Дні української культури у Словачькій Республіці. У рамках Днів виступав Заслужений академічний Закарпатський народний хор.

25 квітня відбулася презентація робіт фотохудожника Володимира Ньорби та інших фотохудожників Закарпаття в Центрі української культури у Пряшеві.

15–16 травня актори Закарпатського обласного українського музично-драматичного театру імені братів Юрія-Августина та Євгена Шерегіїв взяли участь у 53 Фестивалі драми і художнього слова імені Олександра Духновича у Пряшеві.

7–8 червня Олександр Попович та дует «Рідна пісня» у складі Тетяни і Сергія Раховських взяли участь як гості у регіональному конкурсі «Маковицька струна».

13–15 червня Заслужений академічний Закарпатський народний хор, письменники та журналісти краю взяли участь у 60 Святі культури русинів-українців Словаччини у Свиднику.

13 червня у Свиднику відбувся круглий стіл, у якому взяли участь український прозаїк Григорій Гусейнов та директор ужгородського

культури України Михайло Сачко) виступав із концертною програмою на Дні села Новоселиця (Словаччина).

9–10 серпня 2014 року пройшов перший фестиваль української культури в Спиському Подградді біля величавих стін Списького замку, в якому взяли участь вокальний ансамбль «Кам'яничанка» будинку культури села Кам'яниця Ужгородського району, зразковий дитячий ансамбль народного танцю «Джерельця Карпат» Закарпатського обласного Будинку культури профспілок.

30 серпня 2014 року вокальний ансамбль «Арніка» Ужгородського районного будинку культури взяв участь у фестивалі в Підгороді Собранецького округу.

14 вересня народний фольклорно-обрядовий колектив «Іршавська родина» Іршавського районного будинку культури (художній керівник Олена Йонаш) взяв участь у Днях народних традицій і в змаганні «Пероги 2014 р.» у Свиднику (скансен Музею української культури).

18 вересня – організація участі в святкуванні Днів незалежності України в Пряшеві (колективів: народні музики м. Дрогобич та хор Київського національного університету культури і мистецтв). Головний організатор – Генеральне консульство України в Словачькій Республіці.

09 листопада вокальний ансамбль «Арніка» Ужгородського районного будинку культури та «Березняни» з смт Великий Бе-

Зразковий фольклорний ансамбль «Кирниченька» Іршавського районного будинку культури – в Італії, Франції, Греції.

Вокальний ансамбль «Бабчина співачка» будинку культури Чинадійово Мукачєвського району – у Румунії.

У ІV Всесвітній зустрічі угорців у Будапешті (Угорщина) брав участь ансамбль народної інструментальної музики (керівник Карой Кокош) із села Пийтерфолво Виноградівського району.

У ХVІІІ Фестивалі «Бережські святкові дні» у Вашарошмені (Угорщина) брав участь народний угорський театр Берегівського міського будинку культури.

У концерті, присвяченому Міжнародному дню дітей, що проходив в Угорщині у місті Берегдорці, брав участь зразковий танцювальний шоу-гурт «Атас» міста Берегово.

Колективи Тячівського району виїжджали в Угорщину та Польщу, Виноградівського району – у Румунію; Великоберезнянського – у Словаччину, Ужгородського – у Словаччину, Словенію, Угорщину, Польщу, Сербію, Білорусь, Німеччину.

У багатьох акціях за кордоном беруть участь художні колективи, що працюють у районах при будинках культури та клубів, за фінансової та організаційної підтримки відділів культури районних державних адміністрацій, громадських організацій, релігійних громад.

Іван ТУЖЕЛЯК,
Ужгород.

ЕХО РІЗДВИ

Всі ми, напевно, радісно і щасливо, з надзвичайною духовною силою проживали той час і атмосферу, яка супроводила свято Різдва в наших домівках, рідних селах і містах.

У неділю, 23-го січня, у післяобідній час у Центр української культури в Пряшеві по вул. Янка Бородача приходила численна

пряшівська громада. Хотілось ще раз повернутись до тих свят, які людям приносять радість, втіху і надію, які є найкращими своїми чарівними колядками і щедрівками. Ще на мить послухати відлуння цієї зимової краси і перенестися в думках у своє дитинство, молодість, але й підсилити свої духовні почуття.

▲ Тріо «Тропар» зі Свидника.

Путівник лабіринтом душі

Поетеса. Є багато дефініцій цього поняття. Для деякої вона спосіб самовираження, для інших зброя, для багатьох вона те, що звучить між рядками.

Сучасна українська поетеса Олена Гусейнова (на фото) у 2012 році видала збірку поезії «Відкритий райдер». У грудні цього ж року вона стала лауреатом Всеукраїнської літературної премії Василя Симоненка за найкращий поетичний дебют. В анотації цього видання пишеться, що це історія про тугу за подорожами... за подорожами, у яких дорога важить більше за пункт призначення. Правда, у її поезії йдеться про набагато більше. Що воно насправді так, про це може читач перекопатися і посередництвом словацького вибраного її поезії, яке вийшло у бра-

тиславському видавництві «FO ART» під назвою «Spiatočný lístok» («Зворотний квиток») у перекладі Мар'яна Гевеші.

Українська література ніколи не була відірвана від європейського контексту. Це стосується і верлібру, яким, до речі, й написана поезія О. Гусейнової. Подейкують, що світова поезія відреклася класичного віршування і перейшла на верлібр. Як це в українській поезії? У класичному віршуванні є тут своя традиція, якої не відреклось і багато сучасних українських поетів. І верлібр має в українській літературі свою традицію. Досить, наприклад, прочитати віршовані твори 20-30-х років ХХ століття. Зрештою, у верлібру в світовій літературі також є свої вершини.

Як вже було сказано, поезія Олени Гусейнової – це, властиво, здійснені й вимріяні подорожі. А може, це все лише декорація. Мабуть, це у першу чергу намагання і рішення не лише забути, але й позбутися буденних турбот, втекти від буденної сіроти. Треба відкрито сказати, що ліричному герою її поезії це вдається, застосувавши поетесою у віршованих творах найсучасніші поетичні прийоми.

Перекладач Мар'ян Гевеші добре знає українську поезію – класичну і сучасну. Перекладав поезію Т. Г. Шевченка, І. Франка, П. Тичини, Б. І. Антонича, І. Драча, М. Вінграновського, В. Коротича, але й представників українського авангарду – М. Семенка, В. Поліщука, більше того, знайомив словацького читача з творчістю українських поетів Словаччини – С. Гостиняка, Й. Збіглія, М. Бобака, М. Няхай.

Перекладаючи поезію Олени Гусейнової, Мар'ян Гевеші виявив неабияке відчуття слова. Без перебільшення можна сказати, що «Зворотний квиток» у його перекладі, безперечно, належить до найкращих перекладів сучасної української поезії.

Іван ЯЦКАНИН.

▲ Виступає Музично-драматичний гурток «Сердечко».

У програмі «Ехо різдвних свят» присутній порадував Музично-драматичний гурток «Сердечко», що працює при З'єднаній Основній школі і Гімназії ім. Тараса Шевченка в Пряшеві під керівництвом учительки Івети Світок. Діти мило і на втіху своїм батькам і присутнім в залі показали картинку, доповнені піснями про народження Ісуса Христа.

Співацьке тріо «Тропар» зі Свидника – Марія Лабик, Анна Ванько і православний священник о. Мирослав Гуменик – виконало

пісні духовного характеру, в тому числі колядки. Їх спів полонив усіх присутніх.

Дует – Оксана Счур з Кошиць та Віктор Гащак з Пряшева – порадував публіку кількома ліричними піснями.

А як не закінчити такий вечір колядками? Івета, Мартина та Іванна Світок всім поклядали, побажали добра і багатих врожаїв жита і пшениці і всього, що потрібно людині для щастя.

Єва ОЛЕАР.

Біометричні паспорти Для громадян України

З 12 січня 2015 року Державна міграційна служба України розпочала прийом документів на оформлення біометричних паспортів для виїзду за кордон, які містять безконтактний електронний носій з біометричними даними. На даний час встановлено 35 пунктів по збору біометричних даних. До кінця лютого планується відкрити до 600 одиниць.

Біометричні паспорти відповідають європейським стандартам і ключовий вимозі – безвізового в'їзду українців до країн Європейського Союзу. Щоправда, отримання «біометрики» не гарантує вільний перетин кордонів одразу – рішення про безвізовий в'їзд ще має прийняти ЄС і підписати з Україною відповідну угоду.

Біометричні паспорти практично не відрізняються від тих закордонних паспортів, якими громадяни України користуються зараз. На обкладинці також двома мовами написано «Паспорт України», а колір є синім. Однак на паспорті громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм додатково зображено емблему цього носія. Сам чіп із електронними

даними вшивається у форзац документа.

При цьому, діючі закордонні паспорти залишаються дійсними до завершення терміну їх дії.

Оформити біометричний паспорт можна у будь-якому підрозділі міграційної служби в Україні, незалежно від реєстрації. Оформлення такого паспорта триває до 20 днів у звичайному порядку, а у терміновому – до 7 днів (за оплати подвійної суми держмити).

Термін дії біометричних паспортів – 10 років, дітям паспорт можна оформити з народження і строком на 4 роки.

За інформацією Посольства України в Словаччій Республіці, громадяни України, які проживають чи перебувають за кордоном, також зможуть оформити біометричні паспорти для виїзду за кордон у закордонних установах України (консульствах). Точна дата ще не встановлена. Очікується, що це може бути лютий-березень 2015 року. На території Словаччини такі біометричні паспорти можна буде оформити у Посольстві України в Словаччій Республіці, у м. Братислава.

Гумор

- Тату, а це правда, що в деяких країнах Сходу наречений не знає, хто його дружина, поки не оженився?

- Це в будь-якій країні, синку!

У лікарняну палату заходить мужик і питає:
- Хто здавав аналізи такого-то числа?

- Я здавав, - відповідає хворий.

- Який у вас ріст?

- Метр шістдесят п'ять.

Мужик повертається і йде. Хворий йому услід:

- Лікарю, а як же мої аналізи?

- Я не лікар, я – столяр...

З життєвої мудрості діда Опанаса:
- Чому чоловіки розводяться з гарними дружинами?

- Тому що сподіваються, що наступна буде ще кращою.

- Тоді чому вони живуть із поганими?

- Тому що бояться, що наступна буде ще гірше...

Програма радіо

17.2.2015 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

18.2.2015 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (П)

19.2.2015 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

20.2.2015 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (П)

21.2.2015 – субота (Р)

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

20.00 – 21.00 – Радіо молодих.

Казка: Два генерали

21.00 – 21.30 – Літературне віконце. В. Купка: Забута четверта сторінка

21.30 – 22.00 – Музика національностей
22.00 – 23.00 – Село грає, співає і думу думає – репріза

22.2.2015 – неділя (Р)

20.00 – 21.00 – Бесіда кумів

21.00 – 21.30 – Гіт-парад русинських пісень

21.30 – 22.00 – Подоби життя – репріза

22.00 – 23.00 – 3 радіоархів – репріза

23.2.2015 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (П)

24.2.2015 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

25.2.2015 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (П)

На світанку історії Постаті Київської Русі (17)

Василько Романович

Василько Романович (Василько); 1203, м. Галич, тепер Івано-Франківська обл. – 1271, за ін. даними – 1269, м. Володимир, тепер Володимир-Волинський Волинської обл.) – князь володимиро-волинський.

Другий син галицько-волинського князя Романа Мстиславича та його другої дружини Анни. Брат Данила Галицького. Повстання бояр проти князівської влади, що спалахнуло відразу після смерті Романа Мстиславича (1205), який рішуче придушував феодальну опозицію, спричинило розпад створеного ним (1199) Галицько-Волинського князівства.

Вторгнення київського князя Юрика Ростиславича, закликання боярами на князювання відразу трьох чернігівських князів Ігоровичів – Володимира Ігоровича, Романа Ігоровича і Святослава Ігоровича – змусили княгиню Анну з синами втекти до Володимира (нині м. Володимир-Волинський), а далі до м. Краків (Польща), де Василько Романович залишився з матір'ю, а Данила відслали до Угорщини.

Княгиня Анна докладала чимало зусиль, щоб повернути дітям батьківський спадок. У 1209 р. віче волинського м. Береста запросило Василька Романовича у князі. Пізніше (1211) він одержав м. Белз, яке невдовзі втратив. Певний час

разом із братом княжив на Волині – в Тихомлі й Перемишлі, звідки Романовичі почали збирати волинські землі.

У 1214–1215 рр. Василько Романович з братом княжив у Володимирі. Протягом 1220-х рр. вони об'єднали майже всю Волинську землю. У 1227–1228 рр. Романовичі заволоділи Луцьком, Пересопницею і Чортгорійськом. Ці міста разом із Берестям Данило передав Василькові Романовичу, який відтоді став волинським князем. У 1230-ті рр. Романовичі ліквідували останнє на Волині удільне Белзьке князівство; вони вісім років (1231–1238) вели війну за свою дружину «вотчину» – Галичину, яка була окупована угорцями. Братом вдалося відновити свою владу в Галич (давньому) й Галицькій землі.

У 1229 р. Василько Романович одружився з дочкою владимиро-суздальського князя Юрія Всеволодича Дубравкою, а після її смерті (1248) – з дочкою краківського князя Лешка Білого Оленою (п. 1265). Навала орд Батия послабила князівську владу, що підбадьорило боярську опозицію. Однак у 1245 р. Данило і Василько Романовичі її остаточно придушили. Того ж року Василько Романович на чолі волинського полку взяв участь у т. зв. Ярославській битві, в якій було розгромлено об'єднані загони угорського та польсько-

▲ Портрет (уявний) Василька Романовича.

го королів – Ендре II і Лешка I Білого; згодом він став одним із організаторів визвольного походу на Волинь проти монголо-татар. У наступні 20 років Данило Романович вважався галицьким, а Василько Романович – волинським князями. Однак главою Галицько-Волинського князівства був старший брат Данило, з яким Василько Романович завжди діяв разом. Галицько-Волинський літопис залишає Василька Романовича у глибокій тіні брата Данила. Після смерті Данила (1264) Василько Романович формально називався великим князем, але фактично княжив у Володимирі і володів лише частиною Волинської землі. В останні роки життя він зосередився на справах свого невеликого князівства, уникав війн із сусідами, миром залагоджуючи конфлікти з Польщею, Литвою і ятвягами.

«Українци в світі».

20.3.1945 р. – народився в Калинові Меджилабірського округу художник Павло Лопата, який зараз проживає в Канаді (70).

21.3.1685 р. – народився німецький композитор Йоганн Себастьян Бах (330). Помер 28.7.1750 р.

21.3.1920 р. – появилось перше число газети «Карпатська правда» («Правда») (95).

21.3.1935 р. – народився в Паризі Снинського округу церковний діяч, настоятель храму в Сабіноні Іван Яцош (80). Помер 9.8.2013 р.

22.3.1895 р. – народився український письменник Іван Ле (120). Помер 9.10.1978 р.

22.3.1985 р. – померла чеська перекладачка української прози Гвоздена Захова (30). Народилася 5.1.1916 р.

24.3.1785 р. – народився словацький поет Ян Голлий (230). Помер 14.4.1849 р.

24.3.1930 р. – народився в Кружліві Бардіївського округу проф. Іван Каліст, канд. наук (85). Помер 3.1.2012 р.

24.3.1955 р. – народився український композитор і виконавець, народний артист України Ігор Білозір (60). Помер внаслідок поранення від рук вбивців 28.5.2000 р.

27.3.1935 р. – народився в Чабалівцях Меджилабірського округу педагог, економіст доц. Іван Чорний, канд. наук (80). Помер 7.5.2013 р.

28.3.1925 р. – помер художник Едмунд Пассут (90). Народився 13.11.1860 р. в Збійному Меджилабірського округу.

28.3.1925 р. – народився український співак Дмитро Гнатюк (90).

28.3.1915 р. – народився в Меджилабірцях перший голова Округного національного комітету у визволених Меджилабірцях Іван Пісю (100). Помер 11.2.1973 р.

29.3.1900 р. – народився чеський поет Іржі Волькер (115). Помер 3.1.1924 р.

30.3.1865 р. – помер письменник, педагог, церковний діяч Олександр Духнович (150). Народився 24.4.1803 р. в Тополі Снинського округу.

30.3.1820 р. – народився словацький поет Андрей Сладкович (195). Помер 20.4.1872 р.

30.3.1940 р. – народилася в Потічках Строківського округу співачка Марія Мачошкова (75).

Календар

1.3.1920 р. – 95 років тому розпочав свою діяльність Словацький національний театр в Братиславі.

1.3.1930 р. – народилася в Чертіжному Меджилабірського округу педагог, культурно-освітній діяч Марія Шляхта (85).

1.3.1945 р. – виникнення Української Народної Ради Пряхівщини (70). Ліквідована ЦК КПС 11.12.1952 р.

2.3.1940 р. – народилася у Новограді-Волинському актриса, диктор Радіо Свобода Евеліна Гват (Галина Мовчан) (75).

4.3.1815 р. – народився український композитор Михайло Вербицький (200). Помер 7.12.1870 р.

5.3.1815 р. – народився публіцист, освітній діяч Іван Раковський (200). Помер 3.12.1885 р.

6.3.1475 р. – народився італійський скульптор, художник Мікеланджело Буонаротті (540). Помер 18.2.1564 р.

6.3.1905 р. – народився чеський поет, літературний критик Ярослав Затлукал, значну частину доробку якого становить закарпатська тематика (110). Помер 23.9.1958 р.

26.2.2015 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

27.2.2015 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (П)

28.2.2015 – субота (У)

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

19.00 – 20.00 – Радіожурнал український

20.00 – 21.00 – Радіо молодих.

Казка Ю. Дацко: Чаша незвичайної краси

21.00 – 21.30 – Літературне віконце

21.30 – 22.00 – Музика національностей

22.00 – 23.00 – Клуб професорів – репріза

Зміна програми можлива.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 65. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Ročné predplatné 10,40 € Štvrtročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@sposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlač. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlač Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2015.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 65. Головний редактор Мировис Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряхів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.